
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332.154+330.33.01

С. М. Вдовенко, д. держ. упр., доцент,
О. В. Рогова, аспірант**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СКЛАДОВІ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА**

Анотація. У статті обґрунтовується пріоритетність соціально-економічних складових єврорегіонального партнерства. Досліджуються напрями трансформації міжнародного співробітництва та джерела реалізації єврорегіональних програм. Актуалізуються питання уніфікації законодавства, створення регіональної системи співробітництва, спрощення прикордонних процедур, розвитку договірних відносин.

Ключові слова: єврорегіональне співробітництво, єврорегіони, партнерство, державно-регіональний рівень, бізнес, угоди.

С. М. Вдовенко, д. гос. упр., доцент,
Е. В. Рогова, аспірант**СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ
ЕВРОРЕГИОНАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА**

Аннотация. В статье обосновывается приоритетность социально-экономических составляющих еврорегионального партнерства. Исследуются направления трансформации международного сотрудничества и источники реализации еврорегиональных программ. Актуализируются вопросы унификации законодательства, создания региональной системы сотрудничества, упрощения приграничных процедур, развития договорных отношений.

Ключевые слова: еврорегиональное сотрудничество, еврорегионы, партнерство, государственно-региональный уровень, бизнес, соглашения.

S. M. Vdovenko, doctor of public administration, associate professor,
O. V. Rohova, postgraduate student**SOCIAL AND ECONOMIC CONSTITUENTS OF EURO-REGIONAL PARTNERSHIP**

Abstract. The social and economic constituents of euro-regional partnership priority is proved in the article. The transformation of international cooperation tendencies and the euro-regional programs realization sources are researched. The questions of Laws unification, the regional system of cooperation formation, and the simplification of customs formalities, and the development of treaty relations are brought up to date.

Keywords: euro-regional cooperation, euro-regions, partnership, state-regional level, business, agreements.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Останнім часом активізувався пошук нових форм взаємодії регіонів сусідніх держав в економічній та соціальній сферах. Така постановка питання відповідає сучасним вимогам, оскільки кризові явища найбільш гостро проявляються на регіональному та місцевому рівнях щодо зайнятості населення, виплати заробітної плати, забезпечення продовольством, комунальними послугами й викликають необхідність об'єднання зусиль регіонів з метою упередження, оперативної реакції та мінімізації наслідків негативних процесів.

Варто зазначити, що засади **єврорегіонального співробітництва** достатньо розроблені й набули практичного застосування й у стабільній економіці (до світової кризи 1998, 2008 рр.) забезпечували ефективні результати.

Сьогодні в умовах повторюваності кризових явищ наукові категорії, які характеризують євро-регіональне співробітництво, потребують теоретичного оновлення у відповідності до вимог часу й актуальних регіональних завдань.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Стає очевидним, що формат взаємодії потрібно розширювати за рахунок більш широкої участі в міжрегіональному співробітництві на засадах приватно-державного партнерства комерційних структур.

Однак дослідження здебільш стосуються проблем співробітництва і меншою мірою партнерства й не виокремлюють поняття партнерства із загального контексту співробітництва та не диференціюють його економічні і соціальні особливості як пріоритет співпраці.

Це помітно й на конкретних програмах, які з участю регіонів пострадянських держав мають переважно гуманітарний, організаційно-управлінський, культурологічний характер і менше соціально-економічний.

Для реалізації спільних масштабних проектів, які є актуальними щодо економічного розвитку, у сторін бракує коштів, і діяльність поки що обмежується пошуком взаємовигідних проектів та можливостей їх фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми. Певну увагу дослідженню проблематики взаємодії регіонів сусідніх держав, тенденцій регіонального розвитку та механізмів впливу щодо їх спрямування в конструктивному напрямі надають українські науковці. Зокрема, Пила В. І., Чмир О. С. вивчають сучасну регіональну політику і транскордонне співробітництво; Гонта О. І. – співробітництво прикордонних регіонів; Біленький П. Ю., Мікула Н. А. – формування та розвиток в Україні системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва; Сищик А. А. – методи оцінки ефективності економічних відносин України та Європейського Союзу; Сіденко В. Р. – міжнародну інтеграцію України.

Виклад основного матеріалу. За ідеєю єврорегіональне співробітництво формується на основі договірно-правової бази за довільною формою на взаємовигідних добровільних засадах з метою кооперації, координації, інтеграції зусиль, ресурсів, фінансів регіонів сусідніх держав та створення механізмів, необхідних для вирішення важливих для них проблем. Насамперед, це стосується підвищення інвестиційної привабливості та інноваційної активності; прискорення розвитку виробничої та соціальної інфраструктури; зменшення регіональних диспропорцій; забезпечення відтворення та раціонального використання людського потенціалу; усунення перешкод, пов'язаних із перетином кордонів, зміцнення економічного, соціального співробітництва, мінімізації екологічних проблем; вирішення безпекових питань.

На часі в межах Євросоюзу та сусідніх з ним країн міжрегіональні відносини трансформуються в напрямі: сусідство > добросусідство > співробітництво > партнерство. Зокрема, остання програма ЄС отримала назву «Східне партнерство» й поступово набуває конкретних ознак для країн учасниць із врахуванням їх особливостей.

За логікою суб'єктами співробітництва можуть бути як державні та регіональні державні органи та структури, так і приватні фірми, підприємства, організації та окремі підприємці.

Однак на практиці формат відносин має державно-регіональний рівень, умови якого зафіксовані законодавчо та нормативно-правовими актами, зокрема угодами сторін учасниць.

Водночас, недооцінюється роль і місце в цих процесах бізнесу, якому в умовах глобалізації все більше стають доступними трудові, природні, капітальні та інтелектуальні ресурси, ринки збуту, можливості ефективно організувати взаємодію.

Залучення до реалізації проектів бізнесу ставить питання врахування його інтересів і переведення відносин від рівня співробітництва до рівня партнерства, яке із врахуванням інтересів сторін-учасниць виступатиме в таких формах:

- приватно-державне;
- приватно-приватне;
- регіонально-регіональне;
- регіонально-державне;
- приватно-регіональне.

У зв'язку з цим актуалізуються питання уніфікації законодавства; створення міжрегіональної банківської системи; спрощення митних процедур у межах зон партнерства щодо переміщення вантажів, капіталів та робочої сили; створення відповідних комунікацій; удосконалення логістики; застосування концесій; ширшого долучення до співпраці органів місцевого самоврядування та самоуправління тощо.

З метою надання преференцій бізнес-планам мають бути доповнені та розширені за рахунок представників приватного капіталу організаційні структури, які забезпечують виконання рішень –

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

комісії обласних рад; міжрегіональні комісії з торговельно-економічного співробітництва; ради єврорегіонів; регіональні торговельно-промислові палати.

Важливо, що до джерел реалізації єврорегіональних програм, зокрема, коштів ЄС; державних фінансів країн-учасниць; обласних бюджетів; кредитних ресурсів додадуться кошти суб'єктів господарювання, що суттєво змінюватиме можливості.

Водночас, із залученням до єврорегіонального партнерства бізнесу зростатимуть вимоги до виконання угод, договорів, контрактів; забезпечення економічних пріоритетів; відкритості та прозорості діяльності на основі тендерів та конкурсів; розподілу доходів та ризиків.

Необхідність запропонованих змін підтверджує діяльність Єврорегіону «Дніпро» (Чернігівська, Брянська та Гомельська області), яким протягом майже 15-ти років функціонування не реалізовано жодного більш-менш важливого соціально-економічного проекту. Хоча потреби були визначені у відповідних угодах та програмах, зокрема щодо зниження забруднення басейну ріки Дніпро, розбудови українсько-російсько-білоруського транспортного кільця Чернігів-Брянськ-Гомель, відновлення руху поїздів на ділянці залізниці Семенівка-Климово та інші.

Із залученням бізнесу спільне використання потенціалу зазначених регіонів зможе дати в короткий період відчутні економічні результати.

Зокрема, Гомельська область є одним із високорозвинених індустріальних регіонів Білорусі. В області діє вільна економічна зона «Гомель-Ратон», розвинуті наукомісткі галузі, виробництво продовольства, житлове будівництво. Перспективне співробітництво в паливній, хімічній й нафтохімічній промисловості, чорній металургії, машинобудуванні, лісовій, деревообробній й целюлозно-паперовій галузях, будівельній індустрії.

Підґрунтям для переходу від співробітництва до партнерства є сформована договірно-правова база. Мається на увазі Міждержавна Програма довгострокового економічного співробітництва України з Республікою Білорусь; угода між Урядом України і Урядом РБ про співробітництво з прикордонних і митних питань; угода про співробітництво прикордонних територій; угоди між органами влади областей та міст.

Більшість підписаних міжрегіональних угод передбачає налагодження обміну інформацією, проведення виставок, конференцій, спільних заходів.

Не менш вигідним для Чернігівщини є співробітництво в рамках Єврорегіону «Дніпро» з Брянською областю РФ.

Провідне місце у виробництві області належить підприємствам машинобудування, металообробки, електронної, хімічної, лісової, деревообробної й целюлозно-паперової, легкої й текстильної промисловості, а також промисловості будівельних матеріалів.

Вона має значні запаси торфу й фосфоритів, нерудної сировини, яка необхідна для розвитку промисловості будівельних матеріалів.

Значна частка у виробництві припадає на продукцію чорної металургії (чавун, сталь, прокат).

Висновки:

1. Розвиток єврорегіонального співробітництва на пострадянському просторі стримує слабка фінансово-економічна база регіонів, низький рівень інвестиційної привабливості, недостатня гнучкість ринкових структур – акціонерних товариств, спільних підприємств, відсутність режиму найбільшого сприяння бізнесу з боку влади.

2. З метою підвищення ефективності єврорегіонального співробітництва нагальним питанням є більш широке залучення на партнерських засадах до вирішення спільних питань приватного капіталу.

3. Проблемою єврорегіонального співробітництва є недостатнє застосування принципу субсидарності, що потребує посилення ролі регіонального й локального рівнів управління через перенесення компетенції на можливо більш низький адміністративний рівень.

4. У прикордонних регіонів України, Білорусі і Росії є достатній для співпраці ресурсний потенціал, який має бути ефективно задіяний із переходом від програм співробітництва до програм єврорегіонального партнерства.

Література:

1. Сучасна регіональна політика і транскордонне співробітництво / В. І. Пила, О. С. Чмир, О. А. Гарасюк, Т. В. Терещенко. – Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2006. – 412 с.
2. Біленький П. Ю. Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні / П. Ю. Біленький, Н. А. Мікула // Регіональна економіка. – 2001. – № 3. – С. 61-74.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

---

3. Сищук А. А. Методи оцінки ефективності економічних відносин України та Європейського Союзу / А. А. Сищук // Науковий вісник ВДУ ім. Лесі Українки. – 2005. – С. 248-253.
4. Україна в процесах міжнародної інтеграції / За ред. д.е.н. В. Р. Сіденка. – Х. : «Форт». – 2003. – 280 с.
5. Мікула Н. А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія / Мікула Н. А. – Львів : ІРД НАН України. – 2004. – 395 с.
6. Китинг М. Новый регионализм в Западной Европе / М. Китинг // Логос. – 2003. – № 6. – С. 85.
7. Новикова А. М. Депресивні території: європейський досвід та проблеми України / А. М. Новикова // Стратегічна панорама. – 2000. – № 3-4. – С. 115.
8. Клемешев А. Регион в условиях глобализации / А. Клемешев // Вестник ВГУ. – 2005. – № 2 – С. 22-38.
9. Экономика и общество Беларуси: диспропорции и перспективы развития: национальный отчет о человеческом развитии, 2004-2005 // ООН. Программа развития / [науч. ред. В. Шимов]. – Минск : Альтиора – Живые краски, 2005. – 95 с.
10. Программа добрососедства «Польша – Беларусь – Украина» INTERREG III A/TASIS PGS 2004-2006 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.interreg.gov.pl/NR/rdonlyres/5548EFC2-151F-441B-A939-0EB5A1A1B226/11516/NP_PLBYUA_Russian_finalmaps.pdf

Bibliography

1. Suchasna rehionalna polityka i transkordonne spivrobitnytstvo / V. I. Pyla, O. S. Chmyr, O. A. Harasiuk, T. V. Tere-shchenko. – Khmelnytskyi : Vyd-vo KhUUP, 2006. – 412 s.
2. Bilenkyi P. Yu. Formuvannya ta rozvytok systemy mizhrehionalnoho ta transkordonnoho spiv-robitnytstva v Ukraini / P. Yu. Bilenkyi, N. A. Mikula // Rehionalna ekonomika. – 2001. – № 3. – С. 61-74.
3. Syshchuk A. A. Metody otsinky efektyvnosti ekonomichnykh vidnosyn Ukrainy ta Yevropeiskoho Soiuzu / A. A. Syshchuk // Naukovyi visnyk VDU im. Lesi Ukrainky. – 2005. – С. 248-253.
4. Ukraina v protsesakh mizhnarodnoi intehtatsii / Za red. d.e.n. V. R.Sidenka. – Kh. : «Fort». – 2003. – 280 s.
5. Mikula N. A. Mizhterytorialne ta transkordonne spivrobitnytstvo: Monohrafiia / Mikula N. A. – Lviv: IRD NAN Ukrainy. – 2004. – 395 s.
6. Kiting M. Novyy regionalizm v Zapadnoy Evrope / M. Kiting // Logos. – 2003. – № 6. – С. 85.
7. Novykova A. M. Depresyvni terytorii: yevropeyskyi dosvid ta problemy Ukrainy / A. M. Novykova // Stratehichna panorama. – 2000. – № 3-4. – С. 115.
8. Klemeshev A. Region v usloviyakh globalizatsii / A. Klemeshev // Vestnik VGU. – 2005. – № 2 – С. 22-38.
9. Ekonomika i obshchestvo Belarusi: disproporsii i perspektivy razvitiya: natsionalnyy otchet o chelovecheskom razvitii, 2004-2005 // OON. Programma razvitiya / [nauch. red. V. Shimov]. – Minsk : Altiora – Zhivyye kraski, 2005. – 95 s.
10. Programma dobrososedstva «Polsha – Belarus – Ukraina» INTERREG III A/TASIS PGS 2004-2006 [Elektronnyy re-surs]. – Rezhim dostupa: http://www.interreg.gov.pl/NR/rdonlyres/5548EFC2-151F-441B-A939-0EB5A1A1B226/11516/NP_PLBYUA_Russian_finalmaps.pdf

Надійшла 22.08.2011